

Šta je to:

Taktika?

“Drago Tomić”:

***Taktika je ljudska tvorevina: mudrost
namijenjena prevariti protivnika.***

Postoji li neko ko nema protivnika?

Taktika postoji u mnogim oblastima društvenog života.

Medjutim, specifičnost taktike u sportu je nešto posebno.

Jedino u sportu, to je oblast koju “svi znaju”.

Da li ste ikad čuli da je neko rekao da ne zna taktiku?

"Analiza" onih koji "znaju taktiku" ima tri faze:

Prva: Kako to on ne vidi?

Druga: Pa šta taj radi?

Treća: Pa ovaj nema pojma !!!!

***Trener može da ne obraća pažnju na
“sugestije” a može i da pokuša da “slijedi”
uputstva ili “glas publike”.***

To zavisi od njegove ličnosti.

***pogledajmo sada kako se kvalifikacije o
treneru mogu mijenjati.***

Taktika je svakom učesniku sportskog događaja veoma zanimljiva, bliska, pruža mu neograničene mogućnosti razmišljanja, ali svako od nas rasmišlja na svoj način.

- ***Neistomišljenici su nešto sasvim logično jer ako Vi istražujete taktiku ozbiljno ne znači da to rade i oni drugi.***

Definicija taktike

Vojna definicija:

- ***Taktika je teorija i praksa pripremanja, obezbjedjenja i vodjenja borbenih dejstava u svim uslovima i situacijama. Taktika je skup postupaka, načina i sredstava koji se primjenjuju da bi se postigli odredjeni rezultati.***

Sportski "prijevod":

- ***Taktika je teorija i praksa pripremanja, obezbjedjenja i vodjenja takmičenja ili utakmice u svim uslovima i situacijama. Taktika je skup postupaka, načina i sredstava koji se primjenjuju da bi se postigli odredjeni rezultati.***

- ***Analiziraćemo 4 najznačajnija dijela definicije:***
 - ***"Taktika je teorija i praksa pripremanja,..."***,
 - ***".... U svim uslovima i situacijama."***,
 - ***..... skup postupaka, načina i sredstava..."***,
i
 - ***..... da bi se postigli određeni rezultati"***.

"Taktika je teorija i praksa pripremanja,..."

Teoretski pristup ogleda se u dva vida.

Prvi: kada trener izučava taktiku svoga sporta, sagledava dokle se došlo u domenu taktike u svijetu a dokle u njegovoj sredini i u kojoj su mjeri njegovi igrači spremni i osposobljeni u tom pogledu.

Drugi vid teoretskog pristupa je kada u praktičnom radu probamo više konkretnih rješenja i opredjelimo se za ono koje smatramo najboljim.

U tom momentu to postaje teorija jer predstavlja zaključak našeg praktičnog rada i iskustva.

- **Šta znači "praksa" u ovom dijelu definicije?**

To znači da trener mora sa svojom ekipom vježbati određena taktička rješenja.

Ako ih vježba to znači da svako taktičko rješenje ima svoju tehniku i da uspješnost tog rješenja zavisi i od tehnike svakog pojedinca.

***Prema tome dobrih taktičkih rešenja a
pogotovo novih taktičkih rješenja nema bez
vrhunske tehnike.***

"... u svim uslovima i situacijama".

"Svi uslovi i situacije" ne podrazumjevaju samo utakmicu kao igru već i utakmicu kao događaj.

Najtipičniji primer je domaći i gostujući teren.

"... skup postupaka, načina i sredstava..."

Taktika nije samo poznavanje velikog broja taktičkih ideja i rješenja.

- Taktika je i planiranje kad i kojim redosljedom ta rješenja možemo koristiti (skup postupaka),

- ***Taktika predstavlja i opredjelenje kako ćemo neko rješenje primjeniti (to je način),***
- ***Taktika predstavlja i opredjelenje koje ćemo rješenje od više mogućih izabrati (to je sredstvo).***

....."da bi se postigli odredjeni rezultati."

***U definiciji taktike ne stoji rieč "pobjeda"
već "odredjeni rezultat".***

- namjerno izgubljena utakmica,

Šta je to - dobra taktika?

Kad navodimo primjere dobre taktike oni su dobri jer su u praksi bili uspješni. Ali koliko je dobrih ideja bilo a da iz nekog razloga nisu donijele rezultat u tom momentu?

- Uspješnost je prvi kriterijum dobre taktike ali to nije dovoljno.*

Mora se stručno procijeniti objektivna vrijednost svake ideje kao i procjena kad tu ideju primjeniti i da li smo spremni da takvu ideju realizujemo (tehnički, fizički).

- Iz svega rečenog vidimo da je Taktika-proizvod mišljenja a svi ljudi misle i imaju svoje mišljenje***

- ***To je osnovni razlog zašto taktiku "svi znaju".***
- ***Zato je problem pitanje:***
 - ***ako je dobra taktika mišljenje (ideja, procjena, odluka) jednog čovjeka kako, zašto i koliko mu vremena treba da objasni (ubijedi, nauči) i ostale?***

- ***Ili napravimo obrnuti redoslijed:***
 - ***Ako "svi znaju" dobru taktiku da li je ona, i u kojoj mjeri, stvarno vrhunski dobra jer nema nepoznatog, nema iznenadjenja, nema savršenstva (čim je svi znaju)***

Dobra taktika postoji ali to nije unaprijed poznata stvar

Cilj i zadaci taktičkog obrazovanja

- ***Da bi jedan igrač mogao da igra kvalitetno nije dovoljno samo da zna, on mora biti - taktički obrazovan.***

Zato se tačno mora znati šta je cilj a šta zadaci taktičkog obrazovanja.

- ***Glavni cilj taktičkog obrazovanja je da se sportista osposobi da organizuje i vodi borbu (utakmicu) tako da iz te borbe (utakmice) izađe kao pobjednik ili da postigne viši (dobar, potreban) rezultat.***

- ***Da bi svoje igrače doveo do cilja taktičkog obrazovanja trener mora da rješava određene zadatke dok za igrače možemo reći da prolaze kroz određene faze (taktičkog obrazovanja).***

Zadaci taktičkog obrazovanja koje je potrebno ostvariti su:

- 1. Sticanje taktičkih znanja i iskustava,***
- 2. Usvajanje taktičkih vještina,***
- 3. Sticanje taktičkih sposobnosti,***
- 4. Razvoj taktičkog mišljenja.***

1. Sticanje taktičkih znanja i iskustava

- Za trenere ovo je prvi i elementarni zadatak na početku taktičkog obrazovanja igrača a za igrače ovo je početak akumulacije, sticanja potrebnog "materijala" neophodnog za taktičko izgradjivanje.***

- ***Ovo je proces koji počinje sa prvim vježbama tehnike u parovima u kojima je zastupljeno nadigravanje dva igrača.***
- ***Sredstva kojim rješavamo ovaj zadatak su vrlo raznovrsna (upravo iz želje i nastojanja da omogućimo igraču sticanje ovog neophodnog taktičkog "materijala")***

Ta sredstva mogu biti:

- teoretska objašnjenja za vrijeme treninga ili na posebnom sastanku,***
- uputstva trenera za vrijeme vježbi i treninga,***
- lična iskustva do kojih dolazi igrač kroz proces treninga i takmičenja,***
- gledanjem drugih utakmica, čitanjem literature, medjusobnim razgovorima.***

2. Usvajanje taktičkih vještina

Nakon velikog broja ponavljanja nekog elementa (ili akcije) prvi efekat koji se vidi je da igrač taj element ili akciju izvodi kao automatizovanu svjesnu aktivnost.

Ali i stepen automatizacije nije uvijek istog nivoa.

U sportskim igrama razlikujemo tri stepena usvajanja taktičkih vještina:

a) osnovna taktička vještina,

b) Varijanta (alternativa) taktičke vještine, i

c) Taktička aktivnost kao rezultat produktivne i stvaralačke misaone aktivnosti.

a) osnovna taktička vještina

Na ovom nivou igrači uz svjestan napor i obraćanje pažnje izvode neku akciju apsolutno šematski tj. onako kako su je naučili na treningu *pa igrač nije uvijek u stanju da izjednači taj nesklad između takmičarske i nastavne situacije.*

b) Varijanta (alternativa) taktičke vještine

Ovo je viši stepen usvajanja taktičkih vještina kada se na već stečeni automatizam dodaju još neka fiksirana i utvrđena taktička rješenja koja su uslovljena odredjenim situacijama.

**c) taktička aktivnost kao rezultat
produktivne i stvaralačke misaone
djelatnosti**

***Ovo je najviši stepen usvajanja taktičkih
vještina kada je igrač već sposoban da
trenutno reaguje i pronalazi adekvatno
rješenje kao rezultat svoje produktivne i
stvaralačke misaone djelatnosti.***

To je nivo za koji se u praksi upotrebljava izraz - improvizacija.

- Kvalitet i raznovrsnost improvizacije pojedinca u velikoj mjeri zavisi od nivoa njegove tehnike jer je ona sredstvo realizovanja bilo koje ideje.***

Neophodan uslov za improvizaciju je i da saigrači budu na nivou da mogu da prate ta improvizovana rešenja.

Prihvatanje improvizacije kao najvišeg nivoa usvajanja taktičkih vještina nudi dva zaključka:

– šablonska igra ne može se prihvatiti kao osnovni način igranja,

- Ekipu treba stvarati a ne sastavljati.

3. Sticanje taktičkih sposobnosti

Sticanje taktičkih sposobnosti je nivo kada igrač ima sposobnost i mogućnost da svoje fizičke, psihičke i tehničke vještine primjeni u odnosu na takmičarske uslove.

- **Prema tome:**

Nije znanje znati znati

već je znanje, znanje upotrebiti

Ovo je nivo na kojem igrač ne samo da zna, već ima i sposobnost i moć kontrole da to što zna i upotrebi u adekvatnom trenutku.

(To je njegova sposobnost "vodjenja takmičenja u svim uslovima").

4. Razvoj taktičkog mišljenja

To je poslednja, najviša i najkvalitetnija etapa taktičkog obrazovanja.

To je nivo kada igrač može i direktno i konkretno ali i apstraktno da razgovara o taktici, njenim problemima, mogućim rješenjima.

Kao stručnjaci težimo da igrače dovedemo do ovog nivoa, ali ovaj nivo može dovesti i do apsurdna da se mišljenje trenera i igrača razlikuje.

Faze taktičkih aktivnosti

- ***Bez obzira da li se taktička aktivnost na utakmici javlja kao rezultat pripremanja baš za tu utakmicu ili kao spontana reakcija na trenutno nastalu situaciju svaka taktička aktivnost ima tri faze:***

- posmatranje i analiza (protivnika, situacije i sl.),**
- smišljeno rješenje, i**
- motoričko rješenje**

Posmatranje i analiza

Ako se radi o takmičenju ili utakmici za koje se tek spremamo onda za ovu fazu ima dovoljno vremena i mogu se koristiti raznovrsna sredstva.

Ovu fazu realizuje trener i o svojim zapažanjima i zaključcima upoznaje igrače.

- Kada se, međutim radi o utakmici koja se upravo igra onda za ovu fazu postoji daleko manje vremena.***

U ovakvoj situaciji igrač je u boljoj poziciji od svog trenera. On je "na licu mjesta", on je u sred situacije.

- ***Što je igrač na višem nivou taktičkog obrazovanja on će moći samostalnije, brže i kvalitetnije da analizira situaciju a to je neprocenjiva pomoć treneru jer smanjuje vrijeme potrebno za komunikaciju.***

Smišljeno rješenje

Na osnovu posmatranja i analize pravi se, pronalazi se, adekvatno smišljeno rješenje.

Smišljeno rješenje obuhvata rješenja za sve moguće situacije za jednu utakmicu ili takmičenje.

Smišljeno rješenje za jednu utakmicu zove se Taktički plan i on obuhvata elemente kako kolektivne tako i grupne i individualne taktike sa grupnim i individualnim zadacima.

- ***Kako je svaka utakmica prepuna novih i neočekivanih situacija to i najbolje pripremljen Taktički plan se mora mijenjati u toku same utakmice i dopunjavati reagovanjem upravo na te novonastale situacije.***

Ovo mijenjanje tj. dopunjavanje, odstupanje, korekciju Taktičkog plana radi trener ali i igrač jer je on u prednosti u odnosu na trenera.

(I ukoliko se radi o igraču izgrađenog taktičkog obrazovanja on može samostalno da brzo dodje do nekog novog smišljenog rješenja za datu situaciju).

- ***Ukoliko se pred sportistom (i trenerom) u toku igre pojavi neka situacija koju do tog trenutka nisu sreli biće potrebno znatno više vremena za posmatranje i analizu te situacije da bi se donijelo neko smišljeno rješenje.***

***Ali za vrijeme utakmice upravo je to problem
– imati dovoljno vremena.***

Iz ove konstatacije mogu se izvući dva zaključka:

- ***Prvi: dobro taktičko rješenje može biti i neko rješenje koje objektivno možda i nije najjače ali je protivniku nepoznato i on "troši" vrijeme analizirajući ga i tražeći rješenje, i.....***

Drugi: u toku trenažnog procesa igrače trebamo dovoditi u što raznovrsnije i različitije situacije kako bi povećali fond poznatih a smanjili fond nepoznatih situacija.

Motoričko rješenje

Poslije posmatranja i analize kao i nalaženja smišljenog rješenja pristupa se realizaciji tj. motoričkom rješenju nastalog problema.

Ukoliko je igrač tehnički osposobljeniji postojaće i veće mogućnosti izbora sredstava za motoričko rješenje.

Ali to nosi sa sobom i jedan problem:

Ako igrač zna više elemenata veći je izbor ali i opasnost da se poveća vrijeme odlučivanja.

- ***Bez obzira da li se radi o taktičkom rješenju za koje smo imali dovoljno vremena da se spremimo prije takmičenja ili se radi o taktičkom rješenju kao reakciji na novonastalu situaciju na utakmici, svaka taktička aktivnost prolazi kroz opisane tri faze: posmatranje i analiza, smišljeno rješenje i motoričko rješenje.***

- ***Ako trener ili igrači reaguju na samoj utakmici u zavisnosti od novonastale situacije onda to znači trenutnu korekciju postojećeg taktičkog plana, rješenje nastale situacije i vraćanje u okvire taktičkog plana, opet do novog odstupanja.***

- ***Za kraj: Veliki problem u radu trenera i njihovom “prilazu” taktici je rad sa mladima odakle “sve počinje“jer - treneri u mladjim kategorijama na vrh prioriteta stavljaju rezultat, pa taktiku a tek na kraju igrača.***

- ***Kad je igra kompletna lako je sprovesti taktiku a ni dobar rezultat neće izostati.***
- ***Zato, stvarajte igrača, stvarajte sportistu a onda će i taktika biti i lakša i raznovrsnija***